

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3309/2019. (XI. 18.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.798/2017/7. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó jogi képviselője útján (Dr. Galambos Károly Ügyvédi Iroda, képviselőjében eljár: dr. Galambos Károly) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria Pfv.IV.20.798/2017/4. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és – az első- és másodfokú ítéletre is kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte az Alaptörvénybe foglalt Nemzeti Hitvallás egyes pontjai, az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, az I. cikk (1) bekezdése, II. cikke, a VI. cikk (2) bekezdése, a XIII. cikk (1) bekezdése, a XXVIII. cikk (1) bekezdése, a 26. cikk (1) bekezdése és 28. cikke sérelmére hivatkozással.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó 2012. július 10-én közérdekű adatigénnyel fordult a Fővárosi Törvényszékhez, amelyben a kérelmezett jogelődje és a Budapesti Ügyvédi Kamara (a továbbiakban: BÜK) között az ún. ügyvédi másoló működtetésével kapcsolatos egyes iratok kiadását kérte. Az alperes a keresetlevél benyújtását követően rendelkezésre bocsátotta a jogelődje és a BÜK között 2011. december 6-án kötött megállapodást és annak módosítását. Tekintettel arra, hogy az alperes a per során eleget tett az adatigénnyel, elsőfokú bíróság nem hozott marasztaló rendelkezést, és ítéletével a perköltség megítélt részét meghaladóan a keresetet elutasította. Ugyanakkor, mivel az elsőfokú eljárás során az indítványozó sérelmezte, hogy a megállapodással együtt a BÜK és a vele szerződő vállalkozó között létrejött vállalkozási szerződést nem kapta meg, a bíróság e kérdésben külön permegszüntető végzést kívánt hozni. Ezért a 2016. január 25-én már berekesztett és határozathirdetésre halasztott tárgyalást a bíróság az indítványozó távollétében, 2016. február 9-én újra megnyitotta, a permegszüntető végzés meghozatala után pedig a tárgyalást ismét berekesztette és meghozta az elutasító ítéletet. A másodfokú bíróság az ítéletet helybenhagyta. Megállapította ugyan, hogy a határozathirdetésre halasztott tárgyalásról – amelyen újra megnyitották tárgyalásra az ügyet – az indítványozót nem értesítették szabályszerűen, ezért az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sértett. Az eljárás megismétlését azonban a másodfokú bíróság nem tartotta szükségesnek. A tárgyalás újbóli megnyitására ugyanis kizárólag azért került sor, hogy egy elkülöníthető kereseti igény tekintetében fennálló perakadályról permegszüntető végzésben dönthessen az elsőfokú bíróság. A fennmaradó kereset tekintetében azonban – amelyet a bíróság elutasított – további érdemi perceselexmény nem folyt. Az elsőfokú ítéletet tehát a korábbi, szabályszerűen kitűzött és megtartott tárgyalásokon felvett peranyag alapján hozták meg – hangzik a másodfokú ítélet. A Kúria a másodfokú döntést hatályában fenntartotta.
- [4] Ezt követően fordult az indítványozó alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz. Egyrészt azzal érvel, hogy sérti az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére vonatkozó kötelezettséget [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés] az, hogy a bíróságok megakadályozták, hogy a tárgyalás tartásához való joga [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] érvényesülhessen. Ugyanis a törvényszék és a Kúria is „elfogadta törvényesnek, hogy a Székesfehérvári Járásbíróság az első fokú ítéletét indokoltan hozta meg tárgyalás tartása nélkül”.
- [5] Másrészt az emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikk) sérelmét állítja az indítványozó. Úgy véli, e jog sérelmét szintén a vonatkozó törvényi előírások be nem tartása – a tárgyalás mellőzése – idézte elő. A tárgyalás tartásának elmulasztásával az indítványozót a bíróság „lebecsülte”.
- [6] Harmadrészt azzal, hogy a bíróság „szándékosan nem alkalmazta és nem vette figyelembe a törvényi rendelkezéseket”, az indítványozó szerint megsértette az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) bekez-

dését, a 26. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét. E körben az indítványozó a következő indokokat nevesíti: a) az elsőfokú bíróság tárgyalás tartása nélkül hozta meg a döntését, ezt pedig a többi bírósági fórum sem kifogásolta; b) a Kúria nem indokolta meg, hogy a tárgyalás tartásának elmaradása miatt nem jogellenes, c) a másodfokú bíróság és a Kúria „nem adott jogi magyarázatot arra”, hogy a perköltség megfizetésére a felperesek (köztük az indítványozó) miért egyetemlegesen kötelesek; d) figyelembe véve a pernyertesség arányát, továbbá az ítéleti rendelkezés és a permegszüntetés összefüggéseit, a perköltségszámítás hibás és jogszabálysértő; e) a kereset részbeni elutasítása jogszabálysértő, f) a permegszüntető végzés meghozatalával a járásbíróság a felperesek akarata ellenére „megkettőzte” a pert, a két ügy a továbbiakban párhuzamosan folyt; g) a 2012 júniusában benyújtott közérdekű adatigénylés vonatkozásában az elsőfokú ítélet csak 2016-ban, a másodfokú döntés 2017-ben, a felülvizsgálati ítélet pedig 2017. november 29-én született csak meg, tehát az eljárás elhúzódott.

- [7] Negyedrészt az indítványozó szerint a perköltség kiszámításának a módja, továbbá az egyetemleges fizetési kötelezettség előírása a tulajdonhoz való jogát [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] is sérti.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [9] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszában az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet támadja. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott kúriai ítélettel lezárt perben felperes volt – fennáll.
- [10] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget, nem tartalmaz ugyanis az indítványozó számára Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása, az R) cikk, az I. cikk, a 26. cikk (1) bekezdése és a 28. cikk {a Nemzeti Hitvallást, a 28. cikket illetően lásd például: 3127/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [19]; az R) cikk és az I. cikk vonatkozásában például: 3193/2017. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [14]; összefoglalóan legutóbb: 3234/2018. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]; az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdését érintően lásd: 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [11] Az Abtv. 52. §-a továbbá kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]} Az indítvány e követelménynek az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése – az Alaptörvény hetedik módosításának 2018. június 29-én történő hatályba lépését követően a VI. cikk (3) bekezdése – vonatkozásában nem tesz eleget, ezen alaptörvényi cikket érintően ugyanis az indítványozó nem terjesztett elő érvelést.
- [12] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd például: 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [13] 3.1. Az indítványozó alapvetően jogszabályi rendelkezések megsértésén keresztül állította az emberi méltósághoz [Alaptörvény II. cikk] és a tulajdonhoz való jogának [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés], valamint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] a megsértését.
- [14] Hangsúlyozni szükséges ugyanakkor, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérellem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Alkotmányjogi panasz alapján csak a támadott ítélet alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára és a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére kerülhet sor.

- [15] Az Alaptörvény II. cikk bekezdésében garantált emberi méltósághoz való jog az Alkotmánybíróság értelmezésében az emberi státusz abszolút védelmét biztosítja {3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [12]}, az indítványozó által felvetettek ezzel a kérdéssel nem hozhatók alkotmányjogi összefüggésbe.
- [16] A tisztességes eljárás alapjoga pedig nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el az esetleges eljárási szabálysértések vonatkozásában. A „tisztes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni” {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [49]}, tehát az egyes eljárási részletszabályok esetleges megsértéséből nem feltétlenül következik az eljárás egészének a tisztességtelensége.
- [17] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság jelen ügyben sem bocsátkozhat annak érdemi vizsgálatába, hogy a bíróság döntése – a kereset elutasítása, illetve a permegszüntetés – megalapozott, jogszerű volt-e, továbbá a perköltségszámításnak és a perköltségviselés módjának a felülvizsgálatát sem végezheti el. E kérdések ugyanis nem alkotmányossági szempontú mérlegelést jelentenének, hanem olyan tény- és jogkérdések felülvizsgálatát, ami által az Alkotmánybíróság a rendes bíróság szerepét venné át. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés.
- [18] A perköltség megállapításával kapcsolatban hangsúlyozandó az is, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint különbséget kell tenni a polgári jogi és az alkotmányos tulajdonvédelem között, a kettő nem azonos: „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével”. Továbbá „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyonszertést szenvedett el”. Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelmén keresztül nem lehet eszköze a bíróságok által az indítványozó szerint elkövetett, alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának {lásd például: 3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [19] 3.2. Az indítványozó érvelésének központi eleme a tárgyaláshoz való jog mint a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa sérelme, amelyre azért hivatkozott, mert az elsőfokú bíróság a távollétében megtartott tárgyaláson hozott ítéletet.
- [20] E kérdést illetően a másodfokú és felülvizsgálati hatáskörben eljáró bíróságok megállapították a jogszabály-sértést: a másodfokú bíróság ítélete kifejezetten kimondta, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabályt szegett, amikor „a berekesztett tárgyalást újból megnyitotta, majd ezt követően szabályszerű idézés hiányában tárgyalást tartott”. Ugyanakkor a másodfokú bíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy az előző tárgyaláson „már rendelkezésre álló peranyaghoz képest további bizonyítási indítványt, nyilatkozatot a felek nem terjesztettek elő, az elsőfokú bíróság pedig újabb iratot, vagy egyéb a per eldöntése szempontjából lényeges okiratot nem ismertetett”. A „tárgyalás újbóli megnyitására kizárólag azért került sor, hogy az elsőfokú bíróság saját jogi álláspontjának megfelelően egy elkülöníthető kereseti igény tekintetében az általa fennállónak vélt perakadályról megfelelő határozati formában, végzésben és ne ítéletben dönhessen. Az így fennmaradó kereset tekintetében pedig további érdemi perceselemény nem folyt, ítéletét a korábbi szabályszerűen kitűzött és megtartott tárgyalásokon felvett peranyag alapján hozta meg.” (Székesfehérvári Törvényszék 1.Pf.156/2013/11. számú másodfokú ítélete, 3. oldal) Ezzel összhangban a Kúria is úgy foglalt állást, hogy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással járó eljárási szabálysértés hiányában a jogerős részítelet hatályon kívül helyezése nem volt indokolt. A Kúria emellett rámutatott arra is, hogy az elsőfokú bíróság által a tárgyaláson hozott permegszüntető végzést a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte, a „felperesek fennmaradó keresete tárgyában tehát az eljárás tovább folytatódik, ezért az a sérelem, amelyet az eljárási jogaik gyakorlásában elszenvedtek, a tovább folytatódó perben orvoslást nyer” (Kúria Pfv.IV.20.798/2017/4. számú ítélete, Indokolás [16]).
- [21] Tekintettel arra, hogy az ítélettel elbírált kereset tekintetében érdemi perceselemény nem folyt az indítványozó szabályszerű idézése nélkül tartott tárgyaláson – tehát a bíróság az ítéletét a korábbi szabályszerűen kitűzött és megtartott tárgyalásokon felvett peranyag alapján hozta meg –, az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben nem talált olyan körülményt, amelyet a tisztességes bírósági eljáráshoz (*fair trial*) való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni {vö.: 3276/2017. (X. 19.) AB végzés, Indokolás [24]–[27]}.

- [22] 3.3. Az indítványozó két összefüggésben is állította az indokolt bírói döntéshez való jog – mint a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa {vö.: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]} – sérelmét: a szabályszerű idézés nélkül tartott tárgyalás kérdésével és a perköltség megfizetésére való egyetemleges kötelezéssel összefüggésben.
- [23] Tekintettel a bírósági ítéletek indokolásának az előző pontban is idézett részeire, illetve arra, hogy a kúriai ítélet kifejezetten foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy jogszerű volt-e a perköltség egyetemleges megfizetésére való kötelezés (lásd: Kúria Pfv.IV.20.798/2017/4. számú ítélete, Indokolás [19]), az Alkotmánybíróság ebben a tekintetben sem talált olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, amely az indítvány befogadását és érdemi vizsgálatát indokolta volna. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban tett azon megállapítására, amely szerint „[a] bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érrendszer bemutatása” (Indokolás [89]).
- [24] 3.4. Az indítványozó a per elhúzódását is állította, sérelmezve, hogy a 2012-ben benyújtott adatigénylése tárgyában csak 2017-ben született felülvizsgálati ítélet.
- [25] Az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzíti az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményét is. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódó határozataiban megállapította, hogy az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjog egyik részjogosítványa, következésképpen tehát e jog sérelmére alkotmányjogi panasz alapítható. Alapvetően „az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra, hogy egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódásából eredő következményeket enyhítse vagy orvosolja. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti panasz esetén csupán az indítványban támadott bírósági ítélet megsemmisítése felől rendelkezhet (amennyiben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben támadott ítéleteket megsemmisítené, a bírósági eljárás újra kezdetét venné, tehát a per csak tovább húzódná)” (lásd legutóbb összefoglalóan: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [66]). Az eljárás elhúzódásából származó igényét az indítványozó ennek következtében csak egyéb jogi úton – elsősorban polgári perben – tudja érvényesíteni.
- [26] Az indítvány befogadására és érdemi vizsgálatára – összhangban az Alkotmánybíróság gyakorlatával (lásd legutóbb összefoglalóan: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [66]) – mindezek miatt sem volt mód.
- [27] 3.5. Összefoglalva: az Alkotmánybíróság megítélése szerint a vizsgált ügy sem az Alaptörvény II. cikkével, sem a XIII. cikk (1) bekezdésével, sem pedig a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem vet fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, amely az indítvány befogadását indokolná.
- [28] Hangsúlyozandó végezetül az is, hogy az indítványozó – általa is elismerten – az alkotmányjogi panasz benyújtásának időpontjában, sőt, már a támadott bírósági ítéletek meghozatalakor is az igényelt közérdekű adatok birtokában volt: a közérdekű adatigénylés útján megismerni kívánt megállapodást és módosításait az indítványozó az elsőfokú ítélet meghozatala előtt megkapta az alperestől, a vállalkozási szerződés kiadása pedig egy másik – a kúriai ítélet meghozatalakor még folyamatban lévő – bírósági eljárás tárgya volt. Ebből is az a következtetés adódik, hogy az indítványozó valójában nem Alaptörvényben biztosított jogainak a védelme érdekében fordult az Alkotmánybírósághoz, kérelme pusztán arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság a támadott bírósági ítélet és bírósági eljárás jogszerűségét vizsgálja meg, tehát hogy hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. Azonban „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi”, „[a] bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe”. „Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” (Lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13])

[29] 4. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § a) pontjában és 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)-(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 29.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/966/2018.

